

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2014:10

En kyrka utan tillgång till barnpornografi

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2014:100 med förslag att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att uppmana samtliga delar av Svenska kyrkans organisation att installera en mjukvara som säkerställer att det inte går att titta på, ladda ner eller distribuera barnpornografi via Svenska kyrkans datorer eller nätverk. Enligt utskottet kan förslaget uppfattas innebära att stift, församlingar och pastorat självständigt ska upphandla tekniska lösningar avsedda att förhindra innehav och spridning av barnpornografi på enskilda arbetsplatsers nätverk och datorer. Utskottet menar att detta vore en mindre lämplig lösning och föreslår därför att motionen ska avslås. Utskottet föreslår ändå, med anledning av motionen, att kyrkostyrelsen ges i uppdrag att gå vidare med frågan om hur innehav och spridning av barnpornografiskt material kan förhindras på kyrkliga arbetsplatsers nätverk och datorer.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:100.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2014:100 ge kyrkostyrelsen i uppdrag att pröva om ytterligare åtgärder kan vidtas för att stoppa innehav och spridning av barnpornografiskt material på kyrkliga arbetsplatsers nätverk och datorer i enlighet med vad utskottet har anfört.

Motionens förslag

Motion 2014:100 av Louise Callenberg, En kyrka utan tillgång till barnpornografi

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att uppmana samtliga delar av Svenska kyrkans organisation att installera en mjukvara som säkerställer att det inte går att titta på, ladda ner eller distribuera barnpornografi via Svenska kyrkans datorer eller nätverk.

Bakgrund

Om barnpornografibrott är stadgat i 16 kap. 10 a § i brottsbalken (BrB). Straff är stadgat för den som sprider, förvärvar, bjuder ut, främjar handel med eller *innehavar* barn i pornografisk bild. Kriminalisering avseende innehav av barnpornografiskt material infördes i svensk lagstiftning 1999. Svenska kyrkan hade då sedan lång tid varit starkt engagerad i kampen för en sådan kriminalisering, se bl.a. genomgång i Församlingsutskottets betänkande 1997:504. Innehav föreligger inte då en bild syns på en dataskärm, men om skildringen sparats på datorns hårddisk eller annan lagringsenhet uppkommer innehav av bilden.

Underlåtenhet att anmäla eller avslöja barnpornografibrott är inte straffbelagt i svensk rätt. Att känna till att någon annan har begått ett barnpornografibrott medför alltså inte någon skyldighet att avslöja eller anmäla brottet till polismyndighet. Det kan dock tänkas finnas situationer där ett alltför lamt ingripande mot en arbetstagare, som upptäcks med att ha barnpornografi sparad i hårddisken i sin dator, skulle kunna rendera i ett medverkanansvar enligt bestämmelsen i 23 kap. 4 § i BrB. Det kan vidare tänkas att en arbetsgivare som, efter upptäckt, hjälper arbetstagaren att förstöra bilderna i kombination med att man underlåter att göra en polisanmälan, riskerar att ådra sig ansvar för skyddande av brottsling enligt bestämmelsen i 17 kap. 11 § i BrB.

Församlingar, pastorat och stift är var för sig självständiga rättssubjekt inom Svenska kyrkan. Inom Svenska kyrkan fanns det i november 2013 (enligt Verksamhetsberättelse och årsredovisning 2013 för Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation) 21 638 anställda fördelade på 778 olika kyrkliga arbetsgivare. Majoriteten anställda inom Svenska kyrkan torde numera ha tillgång till en dator i tjänsten.

Det s.k. Kyrknätet, som är Svenska kyrkans interna IT-nätverk, ger möjlighet för församlingar och andra enheter i Svenska kyrkan att kommunicera med varandra och med internet. All datatrafik mot internet styrs i Kyrknätet via en brandvägg, som tillhandahålls av konsultföretag på området. Denna gemensamma port mot internet är utrustad med flera filter avsedda att skydda de anslutna datorerna. I Kyrknätet finns bl.a. installerat ett särskilt webbfilter, som skärper blockeringen av domäner (sajter) med barnpornografiskt material. Genom detta filter stoppas på förhand kända webbadresser till sajter med tvivelaktigt material. Underlaget för vilka adresser som blockeras uppdateras löpande genom en slags prenumeration. Om en användare, ansluten till Kyrknätet, försöker nå en listad domän/webbadress får han eller hon ett meddelande om att sidan är blockerad. Alla datorer som ansluts till Kyrknätet ska ha ett virussydd som förhindrar spridning av virus i Kyrknätet. Dessa antivirusprogram kompletterar skyddet ovan och förhindrar att Svenska kyrkans datorer används av utomstående för illegal aktivitet.

Det bör poängteras att flera församlingar och pastorat inte har sin tillgång till internet via Kyrknätet, utan istället har slutit egna avtal med internetleverantörer på marknaden. Det finns alltså ett förhållandevis stort antal anställda inom Svenska kyrkan, som i sin datoranvändning inte har tillgång till det ovan beskrivna skyddet mot barnpornografi, kopplat till Kyrknätet. Den alltmer utbredda användningen av internet via s.k. smarta telefoner och läsplattor sker i normalfallet inte heller den genom Kyrknätet. Kyrkostyrelsen saknar av förklarliga skäl möjlighet att påverka dessa användares skydd mot och för den delen tillgång till barnpornografiskt material.

Utöver de tekniska lösningar som i nuläget finns installerade i Kyrknätet finns givetvis även andra lösningar på marknaden, avsedda att stoppa spridningen av barnpornografiskt material på nätverk, arbetsplatser och datorer. Bland annat finns sedan ett antal år tillbaka skydd baserat på en teknologi som blockerar bilder och filmer genom att identifiera och blockera själva innehållet (till skillnad från Kyrknätets nuvarande webbfilter/brandvägg, som blockerar listade webbadresser). I den tekniska processen bakom sådant skydd produceras löpande digitala fingeravtryck för olagliga bilder och filmer (klassificeringen av vad som är olagligt sker i samarbete med polismyndigheter). Bedömt olagligt material kan sedan identifieras och blockeras oavsett källa, t.ex. hårddiskar, USB-stickor, e-post samt från internet.

Den typ av programvara, som redogjorts för ovan, utgör alltså för närvarande inte en del av Svenska kyrkans gemensamma IT-infrastruktur. Den nödvändiga programvaran har i vart fall tidigare förutsatt att installation sker på varje enskild dator. Detta har inte bedömts vara möjligt givet Svenska kyrkans organisation med

självständiga rättssubjekt på lokal och regional nivå och där den nationella nivån inte rår över den fysiska utrustningen hos andra enheter. Enligt uppgift kan programvaran numera dock installeras även på andra sätt, t.ex. i ett nätverks brandvägg.

TU 2014:10

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:100. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2014:100 ge kyrkostyrelsen i uppdrag att pröva om ytterligare åtgärder kan vidtas för att stoppa innehav och spridning av barnpornografiskt material på kyrkliga arbetsplatsers nätverk och datorer.

Utskottet delar motionärens uppfattning om att Svenska kyrkan bör vinnlägga sig om att ha ett så väl utvecklat skydd mot innehav och spridning av barnpornografiskt material på kyrkliga arbetsplatsers nätverk och datorer, som tekniken tillåter. Utskottet önskar i sammanhanget – parentetiskt – framhålla vikten av att Svenska kyrkan även på andra sätt bedriver ett aktivt arbete syftande till att motverka förekomsten av sexuella övergrepp mot barn. Såvida det inte redan förekommer samarbete med ideella organisationer som t.ex. Ecpat på området, anser utskottet att sådant samarbete vore något eftersträfvansvärt.

Förslaget i motionen, som det nu är formulerat, *kan* enligt utskottet uppfattas innebära att Svenska kyrkans samtliga organisatoriska enheter självständigt ska upphandla tekniska lösningar avsedda att förhindra barnpornografibrott på den enskilda arbetsplatsens nätverk och datorer. I vart fall om enheterna har som ambition att följa den uppmaning, som kyrkostyrelsen föreslås avge, kan det bli konsekvensen. Detta vore enligt utskottet en mindre lämplig lösning.

Utskottet anser att upphandling av den här typen av förhållandevis komplexa och sannolikt kostsamma tekniska lösningar med fördel hanteras av kyrkostyrelsen. Inom ramen för en sådan upphandlingsprocess får förutsättas att kyrkostyrelsen noga utvärderar såväl pris som kompatibilitet med befintliga gemensamma datasystem m.m. Andra enheter inom Svenska kyrkan kan sedan beredas åtkomst till de tekniska lösningarna genom ramavtal. Sådan åtkomst får i så fall bygga på frivilliga åtaganden hos övriga enheter. Kyrkostyrelsen kan, givet Svenska kyrkans organisatoriska uppbyggnad, enbart rekommendera att upphandlade lösningar används av andra självständiga rättssubjekt, i vart fall i den mån de kräver fysisk installation av mjukvara på enskilda datorer.

Av de skäl som anförts ovan föreslår utskottet att motionen avslås men vill med anledning av densamma att kyrkostyrelsen ges i uppdrag att pröva om ytterligare åtgärder kan vidtas för att stoppa innehav och spridning av barnpornografiskt material på kyrkliga arbetsplatsers nätverk och datorer. Därvid bör kyrkostyrelsen utreda om det finns tekniska lösningar som kan förbättra det befintliga skyddet på området och om så visar sig vara fallet, vidta åtgärder som möjliggör för Svenska kyrkans organisatoriska enheter att använda sig av sådana tekniska lösningar.

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Anders Eriksson, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Ingrid Borgström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Hanna Unger.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Margareta Carlenius, Emma Svensson, Johanna Andersson, Kent Karlsson, Bertil Murray, Helena Nordvall, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Claes Björndahl.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.